

Avdelningen för juridik
Mia Hemmestad
Anna Tammelin

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet - skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87)

Sammanfattning

- Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) ser positivt på ökade möjligheter att lämna uppgifter i brottsförebyggande syfte mellan skolan, socialtjänsten och brottsbekämpande myndigheter.
- SKR vill uppmärksamma behovet av informationsutbyte för andra syften än rent brottsförebyggande mellan skolan och socialtjänsten. Vissa av bestämmelserna bör omformuleras för att möjliggöra även sådana uppgiftsutbyten.
- SKR tillstyrker förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör uppgiftslämnande från bl.a. polisen till skolan.
- SKR tillstyrker en sekretessbrytande regel som möjliggör för socialtjänsten att lämna sekretessbelagda uppgifter till skolan. SKR anser dock att bestämmelsen ska placeras i 26 kap. offentlighets- och sekretesslagen (OSL) och utformas på ett annat sätt.
- SKR tillstyrker att det införs en ökad uppgiftsskyldighet mellan skolor men föreslår att bestämmelsen justeras på ett liknande sätt som den sekretessbrytande bestämmelsen för socialtjänsten.
- SKR efterfrågar en vidare analys av var och hur uppgifter om elever som skolan tar emot, i brottsförebyggande syfte, ska dokumenteras samt vilken sekretess som uppgifterna omfattas av. Det kan behöva övervägas om uppgifter från socialtjänsten ska omfattas av särskilda sekretessbestämmelser.
- SKR tillstyrker förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse för vissa brottsbekämpande myndigheter som möjliggör uppgiftslämnande till socialtjänsten. Det behöver dock förtydligas att bestämmelsen även kan avse uppgifter om privata aktörer som bedriver verksamhet enligt socialtjänstlagen, t.ex. HVB-hem.
- SKR tillstyrker att det införs en sekretessbrytande bestämmelse för att skolan ska kunna lämna uppgifter till socialtjänsten men anser att intresseavvägningen bör formuleras på ett annat sätt.

- SKR vill betona vikten av att undvika dubbelregleringar och att regeringen i det fortsatta beredningsarbetet analyserar om andra förslag inom uppgiftsutbytesområdet överlappar med det nu aktuella förslaget.
- SKR vill framhålla behovet av vägledning och stöd till kommuner och regioner för att implementera och tillämpa den nya lagstiftning kring informationsutbyte som träder ikraft.

Allmänna synpunkter

SKR ser positivt på utökade möjligheter att lämna uppgifter i brottsförebyggande syfte mellan skolan, socialtjänsten och brottsbekämpande myndigheter. För att bekämpa organiserad brottslighet och välfärdsbrottslighet samt skydda barn och unga från att rekryteras till kriminella nätverk och från att utsättas för brott är samverkan och informationsutbyte en viktig nyckel.

För att den nya lagstiftningen ska bli det verktyg som efterfrågas i det brottsförebyggande arbetet är det också av vikt att bestämmelserna blir enkla att förstå och tillämpa. Det är till exempel önskvärt att de olika intresseavvägningarna som ska göras innan uppgifter lämnas ut, utformas så likartat som möjligt om någon skillnad i sak inte är avsedd. SKR utvecklar dessa resonemang i anslutning till de olika förslagen nedan.

Eftersom utredningens uppdrag har avsett utbyte av information i brottsförebyggande syfte är det naturligt att detta avspeglas i lagförslagen. SKR vill dock uppmärksamma att behovet av uppgiftsutbyte i olika samverkanssituationer mellan exempelvis skola och socialtjänst avser fler syften än direkt brottsförebyggande. Behoven kan vara av olika karaktär, såsom psykisk ohälsa, konflikter i hemmiljö och normbrytande beteende. Informationsutbytena kan indirekt och på sikt verka brottsförebyggande, men syftet med samverkan torde vara att socialtjänst och skola gemensamt arbetar för att ge insatser som kan förebygga och motverka en ogynnsam utveckling hos barnet och med barnets bästa i fokus. Detta förutsätter att information kan delas i ett tidigt skede mellan de olika aktörerna. SKR bedömer att dessa utmaningar riskerar att kvarstå när de nu presenterade förslagen fokuserar på brottsförebyggande arbete.

Utredningen beskriver att samverkan mellan olika aktörer förekommer i dag och då är samtycke från den enskilde grunden för att sekretessen kan brytas. Ofta sker arbetet som individriktad brottspreventiv samverkan i olika grupperingar såsom samverkan skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF). SKR vill i sammanhanget lyfta frågan att det skulle kunna finnas fler aktörer som skulle behöva kunna lämna information till skolan, socialtjänsten och polisen i brottsförebyggande syfte.

6. Skolans informationsbehov

6.1.3 En sekretessbrytande bestämmelse för vissa brottsbekämpande myndigheter

SKR tillstyrker förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör uppgiftslämnande från Polisen och Säkerhetspolisen till skolan.

6.1.4 En sekretessbrytande bestämmelse för socialtjänsten

SKR tillstyrker en sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (OSL) som innebär att sekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL kan brytas i vissa fall i förhållande till skolan. SKR bedömer dock att den föreslagna paragrafen innehåller flera komplexa rekvisit som måste prövas inför utlämnande, vilket riskerar att innebära att bestämmelsen inte kommer att användas i den utsträckning som avses.

Bestämmelsen följer den lagtekniska utformningen som används i bl.a. 10 kap. 18 a § OSL, men SKR anser inte att det tydligt framgår vilka överväganden som gjorts till grund för detta val. Av prop. 2024/25:65 följer att 10 kap. 18 a § OSL använts sparsamt och ska ändras i syfte att öka uppgiftsutbytet mellan socialtjänsten och polisen. Huruvida de föreslagna ändringarna kommer att få avsedd effekt är osäkert. Med hänsyn härtill ifrågasätter SKR lämpligheten i att en ny sekretessbrytande bestämmelse mellan socialtjänsten och skolan får en liknande formulering och anser i stället att andra sekretessbrytande bestämmelser bör tjäna som förebild.

SKR bedömer att det finns en risk att kravet på konkreta omständigheter samt kopplingen till brott i lagtexten riskerar att medföra en förhållandevis hög ribba för att lämna ut uppgifter till skolan. SKR ifrågasätter vidare om de uppgifter som redogörs för i betänkandet (s. 213 ff.), såsom att en närstående är föremål för polisiära åtgärder eller att en ungdom visat tecken på våldsfascination, uppfyller kravet på koppling till brottslig verksamhet i författningstexten.

SKR anser att författningstexten bör utformas så att uppgiftslämnandet kopplas till syften och uppgifter som mer direkt ingår i skolans ansvar, som är att anse som brottsförebyggande i vid bemärkelse. I skollagen används begreppen att ge elever stöd, trygghet och studiero, som bör utgöra utgångspunkt. Det kan tydliggöras i författningss kommentaren att uppgiftslämnandet tar sikte på situationer när en elev misstänks involveras i brottslig verksamhet eller riskerar att utsättas för brott. Bestämmelsen kommer därmed att inkludera även andra situationer där ett uppgiftslämnande behövs för att skolan ska kunna fullgöra sitt uppdrag. En sådan formulering blir mer ändamålsenlig och med elevens behov i fokus. Det är angeläget att socialtjänsten kan avstå från uppgiftslämnande om det bedöms som olämpligt. Vad som anges i 10 kap. 18 d § första stycket p. 3 i författningsförslaget ska således enligt SKR kvarstå.

SKR vill påpeka att det kan vara förenat med svårigheter för socialtjänsten att bedöma behovet av uppgifter för att skolan ska kunna vidta relevanta åtgärder för att skapa en trygg och säker arbetsmiljö på skolan. I sådana situationer är det viktigt att polisen kan bistå med stöd till skolan i fråga om riskbedömningar m.m.

Bestämmelsen bör lämpligen placeras i 26 kap. OSL, i stället för i 10 kap. OSL, förslagsvis i nära anslutning till 9 § som avser uppgiftsutlämnande mellan socialtjänsten samt hälso- och sjukvården. En sådan ordning korresponderar även med förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse avseende skolan som placeras i kapitlet om sekretess inom utbildningsverksamhet i 23 kap. OSL.

SKR föreslår att kravet på att uppgifter om begångna brott inte får överlämnas tas bort. Resonemangen i betänkandet om att uppgifter om misstankar gentemot en elev i allmänna ordalag kan lämnas ut så länge uppgifter om en specifik situation inte lämnas ut kan bli svåra att tillämpa i praktiken. I en samverkanssituation kan det finnas behov av att diskutera enskilda händelser kring en elev och det kan då vara svårt att bedöma om ett agerande utgör ett misstänkt brott. SKR bedömer att kravet att socialtjänsten inte ska lämna ut uppgifter om det bedöms olämpligt är tillräckligt för att integritetskänsliga uppgifter inte ska lämnas i onödan.

Om regeringen väljer att behålla den lagtekniska utformning som utredningen föreslår vill SKR framhålla vikten av att bestämmelsen förenklas för att den ska få avsedd effekt. SKR vill även påtala att begreppet *tillhör* inte används i skollagen och förordar att orden *fullgör sin utbildning* eller *där eleven är mottagen* används i stället.

Utredningen bedömer att bestämmelserna om ett utökat uppgiftslämnande från socialtjänsten utan den enskildes samtycke är motiverade, trots den risk för socialtjänstens förtroende som förslagen kan medföra. SKR anser, i likhet med utredningen, att bestämmelsen om utlämnande till skolan är motiverad samt att den lämplighetsbedömning som ska göras inför utlämnande ger socialtjänsten förutsättningar att beakta eventuell förtroendeskada åtminstone i ett enskilt fall. SKR vill dock framhålla att det har lämnats flera förslag som kan ha påverkan på förtroendet för socialtjänsten, både om utökade informationsutbyten och om insatser utan samtycke. Varje utredning gör en egen bedömning av hur förslagen kan påverka socialtjänstens förtroende, men någon samlad bedömning av hur alla förslag sammantaget riskerar att påverka förtroendet har inte gjorts. SKR vill framhålla vikten av att en sådan görs av regeringen inför överväganden gällande vilka förslag som ska resultera i lagstiftning.

6.1.5 En utökad uppgiftsskyldighet mellan skolor

SKR tillstyrker att det införs en utökad uppgiftsskyldighet mellan skolor i brottsförebyggande syfte. SKR anser dock att förslaget om ändring i 3 kap.

12 j § skollagen bör formuleras på liknande sätt, och av samma skäl, som den sekretessbrytande bestämmelsen för socialtjänsten (se ovan under 6.1.4). Kravet på konkreta omständigheter samt kopplingen till brott i lagtexten riskerar att medföra en förhållandevis hög tröskel för att lämna ut uppgifter.

Enligt förslaget ska en intresseavvägning göras innan uppgifterna lämnas till mottagande skola. SKR har inget att invända mot formuleringen *övervägande skäl*, men bedömer att det som anges i författningskommentaren om hur intresseavvägningen ska tillämpas framstår som svårförståeligt. Det anges å ena sidan att formuleringen är vald i syfte att ge ett förhållandevis stort utrymme för avlämnande skola att avstå ifrån att lämna uppgifter. Å andra sidan anges att behovet av uppgifterna på den mottagande skolan normalt ska ha företräde framför andra intressen.

6.1.6 Skyddet för uppgifterna hos den mottagande skolan

I utredningen diskuteras endast kort om var uppgifterna som skolan får från andra myndigheter kommer att dokumenteras och sparas och därmed vilken sekretess som gäller. Detta är en brist. Frågan om var och hur information som skolan får om elever i brottsförebyggande syfte ska sparas bör analyseras vidare i lagstiftningsprocessen och i samband med implementeringen. Frågan hänger samman med vilken sekretess som ska gälla för uppgifterna.

Oavsett hur uppgifter lämnas till skolan kommer det i regel finnas ett behov av att behandla uppgifterna i annan verksamhet än sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats. Det är dock endast ett fåtal uppgifter och inte alla händelser i skolan som har krav på att dokumenteras (exempel på det som ska dokumenteras är utredning om särskilt stöd och utredning inför disciplinära åtgärder). Det finns t.ex. inget dokumentationskrav/journalföringskrav för kuratorns eller mentorns samtal med elever. Uppgifter om elever riskerar därmed att förvaras ”i någons huvud” vilket ökar risken för att informationen och uppgifterna inte blir tillförlitliga. Flera personalkategorier i skolan önskar dock en minskad administrativ börda.

SKR anser vidare att det behövs en analys av behovet av sekretesskydd för uppgifterna från socialtjänsten, särskilt med hänsyn till den uppgiftsskyldighet som åvilar landets rektorer från den 1 april 2025. Enligt lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna ska en rektor lämna uppgifter till Polismyndigheten som behövs i den brottsbekämpande verksamheten utan föregående begäran (se 7 § andra stycket). Uppgifter ska även lämnas efter begäran från brottsbekämpande myndigheter. Undantag gäller om övervägande skäl talar mot att uppgiften lämnas. Socialtjänsten undantas från en motsvarande uppgiftsskyldighet till brottsbekämpande myndigheter (8 §). Om

socialtjänsten upplever att uppgifter som lämnas till skolan i brottsförebyggande syfte riskerar att vidareföras till brottsbekämpande myndigheter finns det en risk att socialtjänsten avstår från att lämna uppgifter.

Med hänsyn till den nu nämnda uppgiftsskyldigheten samt för att undanröja osäkerhet om till vilka aktörer uppgifterna kan komma att spridas bedömer SKR att det kan behöva övervägas om uppgifter från socialtjänsten ska omfattas av särskilda sekretessbestämmelser i skolans verksamhet. Ett alternativ är att införa en bestämmelse om överföring av sekretess.

6.1.7 Skolenheter inom fler skolformer ska informera om att en elev mottagits

SKR tillstyrker förslaget om att fler skolformer ska informera om att de har mottagit en elev.

Förslaget kommer dock, tillsammans med kravet på en utökad uppgiftsskyldighet mellan skolor i brottsförebyggande syfte, innebära utökade skyldigheter och mer arbete för fler skolenheter. Det är inte sällan oklart i vilken skola eleven tidigare har fullgjort sin utbildning och detta kan behöva utredas av den mottagande skolan.

7. Socialtjänstens och SiS informationsbehov

7.1.3 En sekretessbrytande bestämmelse för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket

SKR tillstyrker förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket som möjliggör för dem att lämna uppgifter till socialtjänsten.

SKR efterfrågar dock en analys av hur den föreslagna bestämmelsen förhåller sig till 6 § andra stycket polislagen, enligt vilken Polismyndigheten fortlöpande ska samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten och snarast underrätta dessa om förhållanden som bör föranleda någon åtgärd av dem. Det förefaller råda skilda uppfattningar om nyssnämnd bestämmelse utgör en uppgiftsskyldighet eller inte och det vore önskvärt med vägledning om detta, särskilt inför införandet av nya sekretessbrytande bestämmelser (se prop. 1983/84:111 s. 57 och Polislagen – En kommentar, Munck, J, Sverne Arvill, E, version 15, samt hänvisningar i not 11).

Resonemangen i betänkandet gällande behovet av uppgifter från brottsbekämpande myndigheter förefaller utgå ifrån behovet att hindra enskilda ungdomar från att involveras i kriminalitet. SKR vill uppmärksamma att landets socialtjänster har behov av uppgifter från brottsbekämpande myndigheter för att förhindra välfärdsbrottslighet och att kriminella aktörer bedriver verksamhet enligt socialtjänstlagen. Under 2024

hade landets socialtjänster behov av att få uppgifter från Polismyndigheten om HVB-hem som polisen bedömde hade kopplingar till kriminella nätverk. SKR kan inte nog framhålla vikten av att landets socialtjänster kan agera skyndsamt i en situation då det framkommer att barn i samhällets vård riskerar att vara placerade på platser som är direkt otrygga pga. kriminella kopplingar. Trots att barns behov av skydd är ett så tungt vägande samhällsintresse har en kommun nekats uppgifterna efter en prövning enligt 10 kap. 27 § OSL.

SKR anser att utformningen av den nu aktuella bestämmelsen behöver ha i beaktande att även ovannämnda uppgifter ska kunna lämnas ut och vidare vägledning härom behövs.

7.1.4 En sekretessbrytande bestämmelse för skolan

SKR tillstyrker att det införs en sekretessbrytande bestämmelse för att skolan ska kunna lämna uppgifter till socialtjänsten.

För att förenkla tillämpningen bedömer SKR att intresseavvägningen bör formuleras på ett sätt som motsvarar andra sekretessbrytande bestämmelser som är aktuella för skolans verksamhet. SKR kan inte se att formuleringen i 23 kap. 6 b § andra stycket, dvs. att en uppgift endast får lämnas om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda, används i några andra sekretessbrytande bestämmelser som är vanligt förekommande inom utbildningsverksamhet. En annan formulering bör därför övervägas, exempelvis *övervägande skäl* som föreslås i 3 kap. 12 j § första stycket sista meningen skollagen och som även används i 7 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Intresset av ett enkelt och användarvänligt sekretessbrytande regelverk väger enligt SKR tungt.

8. Ikraftträdande

Utredningen föreslår att bestämmelserna ska träda i kraft den 1 juli 2026.

SKR anser mot bakgrund av den lagstiftning som börjar att gälla den 1 april 2025 om skyldigheter att lämna uppgifter till brottsförebyggande myndigheter samt det behov av samarbete som finns mellan skola, socialtjänst och polis att det är angeläget att bestämmelserna träder i kraft så snart som möjligt.

9. Konsekvenser

SKR vill uppmärksamma att de föreslagna reglerna, tillsammans med de redan beslutade bestämmelserna om uppgiftsskyldighet, kan innebära ytterligare arbetsbelastning för rektorer. Förslagen kan också innebära ökad belastning på skolans personal i form av dokumentation.

SKR vill i likhet med utredningen betona vikten av att undvika dubbelregleringar och att regeringen i det fortsatta beredningsarbetet noggrant analyserar om andra förslag inom uppgiftsutbytesområdet, främst förslaget i SOU 2024:63, överlappar med det nu aktuella förslaget. Utöver vad som anges i betänkandet bedömer SKR att även förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse från socialtjänsten till skolan kan komma att överlappa med förslaget i SOU 2024:63, beroende på hur förslaget i det sistnämnda betänkandet ska tolkas.

SKR vill understryka vikten av att regeringen beaktar de signaler som kommer från landets kommuner och regioner om svårigheter att få översikt och förstå innebörden av de olika sekretessbrytande bestämmelser som nu presenteras i betänkanden, propositioner och andra lagstiftningsärenden. Ett hinder som återkommande lyfts för att tillämpa sekretessregelverket korrekt är svårigheten att få överblick över lagstiftningen. Nya sekretessbrytande bestämmelser som delvis överlappar med befintliga bestämmelser riskerar att skapa ett ännu mer svårtillämpat regelverk. Flera mindre förslag som börjar att gälla vid olika tillfällen skapar dessutom osäkerhet kring tillämpningen och det är svårt att förutse de samlade konsekvenserna, exempelvis vad avser integritetsrisker och tillit. Regeringen behöver säkerställa att implementeringen av alla regelverk sker strukturerat så att det blir tydligt vad som förväntas och att tillämpningen blir rättssäker. För att de regelverk som träder ikraft ska få genomslag i praktiken är det vidare av stor vikt att kommuner och regioner får medel och stöd inför implementeringen av ny lagstiftning samt vägledning gällande hur regelverket ska tolkas och tillämpas från ansvariga myndigheter.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande